

Motė. Onos gimimas. Rugsėjis

Gimiau rudenį, ketvirtadienio vakarą, penkiaaukščio rūsio pirtyje, kaip ir visi Pašilų vaikai. Tam reikalui laiptinėje, prie pašto dėžučių, Vanda samčiu užmušė juodą vištą ir čia pat ant duonkepio užkaitė sultinio puodą. Tėvas, parėjęs po pamainos, kaimynai, grįžę iš darbų, visi žinojo, visi sujudo, mat negavo kaip įprasta išsivanoti ir išsiprausti, nei laumėms tūnakt nieks nepaliko muilo ir karšto vandens, buvo svarbesnių reikalų.

Motė šukuoja plaukus ir pasakoja, kartoja, visad nuo pradžių. Klausausi, įsivaizduoju baltą kaip marlę savo motiną, klausiu, kokia oda, koks jos kvapas, o Motė glosto man galvą, šypsosi, pažiūrėk į save, sako, visa tavyje ir pasiliko. Ir tėvas taip sako. Rytą vakarą, kitų dienų pašiepiamas, nešioja mane ant pečių, kad ir kur eitų, vežiojasi troleibusu pasitupdęs šalia vairuotojo sėdynės. Sako, niekad nepaleis, sako, mama jam sapnuojasi ir jie tada džiaugiasi, šoka, dainuoja kartu apie jūdviejų spurgelį – mane. Tu esi stebuklas, sako man tėvas.

Motė meta sruogą ant sruogos, timpteli, pina. Klausau, ne-cypteliu. Dar, dar pasakok, prašau. Tada tęsia, kaip mama balo ir alpėjo, o Vanda, dar visai mergaičiukė, raudodama gailėjo vištos, Motė skubino, prigrasė, kad nėra kito būdo pagerbt Laimą, tik toks. Gal ne laiku tą vištą užmušė, gal ne taip, kaip mokyta, gal ne samčiu, gal išsigando ir viską supainiojo, mamos neišgelbėjo, klausiu, ar tikrai viską teisingai padarė? Motė sako, kad dabar nebesvarbu. Vanda pirmąkart virė tą sriubą, paskui jau mokėjo, žinojo, visoms motinoms ruošė, visoms, kurios gimdė po mano mamos. Kaskart ant to pačio duonkepio, pirmam aukšte, tik įėjus iš lauko. Tupim čia žiemomis, kai moterys kepa duoną, o

tada kaimynai leidosi ir kilo, vis koks užklysdavo vienmarškinis, su rankšluosčiu, nenugirdęs, kad ypatingas vakaras, kad į pirtį nevalia. Trypė nuo mūsų buto durų per keturis aukštus iki pat pirties išklotus apynius ir žolynus. Vis galvoju, jei ne ketvirtadienį būčiau gimusi, jei kitą dieną, darbo laiku, kai visi išėję, nebūtų trypę, suerzinę Laimos, gal mama dar būtų gyva.

Motė stojasi, sunkiai eina iki krosnies, pati tokia panaši į duonos kepalą, nesuprasi, kur po lengvu drabužiu baigiasi minkštos pritvinkusios krūtys, kur prasideda pilvas. Tik pirty gali pamatyti, kiek odos ir mėsos sluoksnių dengia vienas kitą, kiek klosčių. Sunku ir įsivaizduoti, kad gilumoje dar yra skeletas, kaulai, gal ir visai smulkūs kauleliai, kas ten žino, nors turėtų būti geležiniai, kad atlaikytų tokį kūną. Kitos moterys ją prausdamos giria, gėrasi. Krūtys amžinai, be pabaigos pilnos pieno, mažiukai vis čiulpia pripuolę pirty, užuodę.

Motė vėl patempia plaukus, kieta turi būti kasa, toks laimingas vaikas esi, sako, nebegalvok daugiau, nešiok motinos atminimą ir būk sau.

Šventasis. Onai 9. Liepa

Tupiu laiptinėje, tykau pamatyti, kokie žmonės atsikraustė, ar bus gyvulių, gal net vaikų. Berniukas, vos pamatęs mane, išsišiepia, skruostuose įsisega duobutės, aš Lukas, sako. Lukas ir mama, daugiau nieko. Gražus toks, įrudęs saulėje, laibom kojom, kaip žiogas.

Vakare susitinkam rūsio pirtyje. Man gėda, Lukas turėtų eiti su vyrais, bet motina viena, tai ima su savim. Vėliau leis vieną,

kai susipažins, apsipras, o dabar tempia už rankos, muilina, liepia nespigint akim, žiūrėt į grindis.

Sėdžiu pažemėj apsikabinus kelius, suskliautus kojas, kad nė kas nešvystelėtų, sugaunu Luko žvilgsnį. Žiūrės jis į grindis, kai aplink siūbuoja krūtys, liula užpakaliai. Muilinas kampe vis dirščiodamas. Motina patempia už ausies, rikteli ir išstumia apsuktą rankšluosčiu. Apsipilk kieme iš šulinio. Paskui abu lips į antrą aukštą, naujus namus, daiktai dar neišpakuoti, tiek ryšulių palikta laiptinėje. Pasistiebusi žiūriu pro rūsio langelį į kiemą. Berniukas prania tarp mašinų, prie šulinio, įsilypa į gyvulių girdymo lovį ir, nusimetęs rankšluostį, apsipila lediniu vandeniui. Galvą gulda, kad ir kitų laiptinių kaimynai dėbso prie langų, balkonuose, visiems smalsu naujakuriai. Lukui nė motais, rankšluostis lieka rankoje, plikas, kaip pagimdytas, praeina pro pat mano nosį langelyje. Prie įėjimo dar pasisveikina su karvę parvedančiais kaimynais ir dingsta prieangyje.

Tėvas. Onos vaikystė

Mano lizdas tėvo troleibuse. Kiek save atsimenu, aš vis ten. Stotelių pavadinimai žymi vasaros atostogas, bjaurias liūtis po pamokų, skubėjimą Kūčių, sniegui aklinau užmūrijus šoninius veidrodėlius. Kabinos palubėje siūbuoja motinos rištas šiaudinis sodas, mano guolyje patiستا žvėrim trenkianti kailinė tėvo liemenė. Iki man gimstant jis nevairavo, dirbo konduktoriumi. Likęs vienas su manimi, dar kirminėliu, pasitarė su Mote, o gal ji jam prisakė griežtai, kad vaiką reikia laikyti greta. Tada ir sumanė vairuoti. Gavau gužtą ten, kur įprastai sėdi bilietų tikrintojas

ar savo pamainos laukiantis šoferis. Kiti vairuotojai į tokį tėvo sumanymą žiūrėjo kreivai, snarglelis gali primaigyt ko nereikia, blaškyt, bet Motės žodis paskutinis, o ir be jo tėvas mane į pasaulio kraštą ant kupros neštųsi. Jam prie vairo auginti dukrą tebuvo vieni juokai ir džiaugsmas. Rami tupėjau ir augau, Motė jam taip ir žadėjo, sakė, kad būsiu tokia. O ir kodėl ne, skaičiuoju stoteles, vaizdai prieš nosį keičiasi, tai ir nenuobodu. Mano atmintis pilna šaligatvių, pievų, pro kurias suka laidų linija, gamyklų, pavienių daugiabučių rajonų, liūdnų penkiaaukščių vienkiemiuose.

Keleivius abu žinom atmintinai. Pasijuokiam, aptariam, pasilabinam. Visi mėgsta tėvo septintuką ir mane – kukulį didelėm akim, greta vairuotojo. Vis gaunu saldinių ar lašinių pačiulpt, pasiseilėt, vis kas nors bruka morkų ir bulvių krepšius mums su tėvu, sūrį, ką tik suspaustą, sako moteriškės, labai skanu, o jei dar ožkos pieno, tai ne tik maistas, tikras vaistas augančiai dūkrelei, tik duokit. Išaugtų drabužių ryšuliai nesibaigia – augu aš, auga ir jie – prašėm ar neprašėm, visad atsiranda kokioj stotelėj.

Tėvas pamainas derina su mano pietų miegu, vėliau – su pamokų tvarkaraščiu, yra net keitės maršrutą, svarbu, kad laidų linijos visad suktųsi man pakeliui. Visi jį mėgsta, mat vienintelis leidžia, jei kam reikia, kelias stoteles pasivežti ir gyvulį, nors šiaip tai griežtai draudžiama. Piemenėliai turi ganyt tik aplinkinėse pievose, kur gyvena šeimaininkai, o senukai ir moterytės, laikančios po vieną ožką, irgi tik aplink savo balkonų ir žaidimų aikštes, ne toliau. Betgi visko nutinka. Užklumpa lietus jau genant namo ar išėjus toliau pritrūksta sveikatos pargint, būna, įsižaidę piemenys užsivėlina, tai tėvas sustojęs švilpteli, kad tik greit liptų daug nesirodę, paramina, jei koks keleivis ima pikintis ar bliaut garsiau už gyvulius.

Sykį su mumis yra keliavus karvė, jau vėlų vakarą, kai nebe-
labai buvo kam pamatyti. Tada išsirangiau iš savo lizdo, glosčiau
šlapią snukį. Piemenė man į puodelį pričiurškė pieno, trenkian-
čio tešmeniu, šilto. Nelabai tokį mėgstu, bet tada, įsitaisiusi ant
galinių sėdynių, išmaukiau iki dugno ir užmigau iškart, išsitiesu-
si per visą galą.

Šventasis. Onai 12

Laiptinėje turiu tik Luką – senių namas, jaunesni pasistatė šalia
dvylikaaukštį su liftu, išsikraustė visi, kurie buvo su mažiukais.
Mano tėvas nesiryžo, o Luko mama tada, namui pralaisvėjus, ir
paėmė tą dviejų kambarių butuką.

Mes vis erzinau naujojo dvylikaaukščio gyvulius, pargintus
vakarais įbaubinam sustoję po balkonais. Dar vis yra tokių, ku-
rie taip ir neiprato, pastėrę dairosi, lenda atgal į kambarius net
vasarą ir atsigerti pasiganę vis grįžta prie mūsų lovio. Nors kuo
toliau, tuo daugiau ramių jauniklių, jau atvestų naujame name.

Myliu Luką, neįmanoma nemylėti ir jis mane myli, bet nesi-
kalbam apie tai, svajojam abu apie jaunuosius, tariamės, kokie
galėtų būt, kokie bus, tik kol kas esam save vienas kitam paskoli-
nę. Kartais sako, On, nepyksti, nusišypso, ir tie jo skruostų grio-
veliai, tos duobutės, kad jas kur, rodos, galėčiau mylėti kad ir iki
gyvenimo galo.

Lukas ypatingas, tas ir taip aišku, bet dar dėl blynų, sūrių
Luko sausblynų. Tuos blynus kepa jo motina, bet sako, per juos
sūnus gydo, tik kaip ir kodėl – neišduoda. Yra, kas mano, kad
motina raganauja, kiti sako, kad ji juos užkalba, o gal pats Lukas,

bet kam rūpi kodėl, svarbu, kad tie išsyk numuša karštį, galvos skausmus, šluoja iš pilvo parazitus, gelbsti, kai niekas nebežino, ko griebtis, tereikia suvalgyti. Visad eilė lūkuriuojančių, prašančių, visus vakarus po darbo Luko mama sukasi virtuvėj, maišo tešlą, kepa ir kepa. Kad Lukas maišytų ar ką užkalbinėtų nemačiau, bet motina sako, kad visas gydymas iš sūnaus. Tai ji taip sako, o aš Luko niekad ir neklausiau.

Piemenėliai. Onai 14. Spalis

Ilgoji pertrauka, stoviu troleibuso stotelėj, laukiu tėvo, jau keliną kartą šiandien sukančio maršrutą. Ryte išlipdama pamiršau sumuštinus, pasitikrinu tvarkaraštį, kaip tik netoliese, tuoj turėtų važiuot pro mokyklą, kol praneš stotelės pavadinimą, išoksiu ir pasiimsiu.

Purškia lietus, pradinukai mokyklos kieme varo ratais be jokio tikslo, bėga ir rėkia, kiek leidžia gerklė, juos gaudo ir erzina vyresnių klasių bernai, irgi šiaip sau, iš neturėjimo ką veikti. Už tvoros – tušti Piemenėlių namai, namas, sudalintas atskirais įėjimais, suskirstytas ne klasėmis, o šeimų kambariais, netikrų brolių ir sesių gaujomis. Iš kur tie vaikai randasi, tiksliai nežinau, yra tokių, kurie atsimena tėvus, bet kiti – pamesti vos gimę, tėvas yra sakęs, kad ligoninės slaugės juos ten nuveža, pradžioj į mažylių pusę, o paskui, jau paaugintus, – į atskiras krūvas, kad būtų lengviau prižiūrėti. Kiekviena tokia turi savo Kerdžių, šeimininkę ir auklytę, susikuria savotiška šeima. Kad turi ne tėvus, o Kerdžių ir šeimininkes, turbūt nėra labai smagu, bet šiaip Piemenėliai – tikri laimės kūdikiai. Mokosi tik kelis mėnesius metuose, žiemą,

visą kitą laiką po apylinkių pievas gano kaimyninių daugiabučių karves ir avis. Žiemomis ateina į mūsų klases, ir tie jų mokslai juokingi, mokytojai džiaugiasi, jei sudėlioja sakinį, rašo bent kiek įskaitomai, kartais atsiminę pakabina nosinę. Jei pataiko, tai jau jiems ploja atsistoję, aštuntokams!

Dabar nė vieno nėra kieme, liko dar pora savačių ganyti, tai ir braido po lietuų kažkur pievose, bet jau greit susimaišysim. Iš pradžių būna sunku trintis kartu su naujai atsiradusiais, mokytojai iškart praneša, kad baus už muštynes ir taip toliau. Galiausiai apsiprantam, gal net susidraugaujam, bet ateina pavasaris ir viskas, papūsk tu jiems į uodegą, išvaro į ganyklas ir tiek tematyti. Ir man nieks nerūpėtų, jei vietoj matematikos lygčių galėčiau šildyti kojas karvių blynuose.

Šventasis. Onai 14. Balandis

Krizenam Luko kambary, jo motina išėjusi pas kaimynes. Ką tik išgėrėm senio Martyno rūgščiojo, jis mums kartais įpila pūslę, duoda išsinešti, tik liepia niekam nesakyt. Luko tas alus sakytum visai neima, o mane – greit, nors galiausiai abu svirduliuojam, turbūt iš kvailumo, ir dar, kad viskas čia – mirtina paslaptis.

Godžiai siurbiam pasikeisdami, skubam pabaigt. Sakau, noriu nusičiurkšt, jis sako, ir aš, einam abu, kuris pirmas? Tavo namuose tualetas vyrų ar moterų, žvengiam, vonia bendra, abiemgi tinka, abu galim eit, kuris labiau nori. Jau netveriam, tiek rūgščiojo pilvuose, abu eikim, Lukas nusišypso ir aš iš pasiutimo sutinku. Tik sakau, tada šviesos nedekim, gerai, nedekim, sako, tu gali pirma, aš čia greta, man nesvarbu. Gerai, sėdu tamsoj,

čiurškiu, girdžiu, jis irgi, tik nesuprantu, į ką, garsas duslus, lyg į plastikinį butelį barbėtų, ar ką. Šūkteliu tamsoj, kad viskas, jau padariau, jis atitaria, kad irgi jau, abu prunkščiam, kokie drąsūs, kokia nesąmonė, kutena pilvą pagalvojus – jis plikas ir aš be kelnų, greta, bet nieko nematom, tik nutuokiam, o tas irgi muša karštį į žandus.

Apčiuopom susirandu kriauklę, paleidžiu vandenį, įsijungia šviesa, Lukas įjungia. Prieina, plaunasi rankas patenkintas, duobutės žanduose. Matau kampe plastikinį bakelį, pilną, jau beveik sklidiną. Kiek ten privaryta ir kam, jei šalia tupykla?

Jis pagauna žvilgsnį, trukteli pečiais, sukikena, On, aš tau pasakysiu, bet tu niekam niekada, prisiek dantimis, visais iki vieno, išblyrės, jei prasitarsi. Šluostausi rankas, pasižadai, koks skirtumas, tegul tik pasako. Tie mano sūrūs blynai, sako, motina juos maišo iš šito, jis mosteli ranka į myžalų baką, čia tas mano stebuklas, tu nesijuok, sakau tau, veikia, negali ginčytis, kai buvau mažiukas, motina sykį pabandė išgerti kažkur paskaičiusi, išsigydė pati, o prieš tai iš lovos nesikėlė, tada kitiems pradėjo duoti, pradžioj tik saviems, kol nusprendė, kad negalima gailėt, čiagi dievų dovana, turime dalintis, paaugau, ką žinau, visai jau buvo smarvės, tai kad neišsiduotų, pradėjo kepti blynus, sūrūs, ir tiek, visiems gerai.

Žiūriu išplėtus akis, o gomury randasi skonis, kuris man visai nepatinka. Tėvas ne sykį taip gydėsi ir pagijo, neturiu kam pasiskųst, prisiečiau visais dantim, o dar Lukui, tylėsiu per amžius. Ona, sako, nesiraukyk, veikia gi, linkteliau, nusijuokiu taip sausai ir einam iš vonios.